

Raser och skolor i USA

ken dessa anfall började som av "det efterföljande tillståndet av ånger och elände, den hemlighetsfulla skuldskänslan". Denna tes framförs med sådan energi att man måste spåra egna upplevelser, en privat situation, bakom den. Det skulle föra för långt med andra exempel av liknande art i Manns verk.

Med känslökylan, avståndet, främlingskapet har Thomas Mann blivit den särpräglade, den extrema konstnären — konstnär kanske på ett annat och mera totalt sätt än han själv ansåg och föreställde sig. Ironin, det är inte konsten, men väl Thomas Manns konst, trollkarlens konst. Han förtrollar oss, för oss bort från livet. Inte genom exotism och romantik i trivial mening (utom hos Krull, som representerar fulländningen och upplösningen), utan genom en realism med en skärva i ögat. Vi möter människor, lidande, kärlek, död, men allt skimrar och tjuvar — det är ändå en dockvärld, en dröm. Allting händer, men ingenting är farligt. Och så sitter vi, spända och fånglade som ett barn inför trollkonster, med upplevelsens glädje och dock med tryggheten inför det överkliga.

HERBERT TINGSTEN

Med denna artikel avslutas Herbert Tingstens serie om känslökylan hos Thomas Mann. Tidigare artiklar har varit införda den 9, 12 och 17 september.

Inför höstterminens början har dag efter dag meddelanden kommit om konflikter vid skolornas öppnande i skilda amerikanska delstater. Dessa konflikter har gällt om negerbarn skall få gå i samma skolor som de vita barnen. Principen är efter den högsta unionsdomstolens utslag de senaste åren fullständigt klar: obligatorisk uppdelning (segregation) är stridande mot författningen och skall genom desegregation ersättas av integration, enligt vilken alla skolor skall stå öppna för negrer likaväl som vita. Men inom Södern, i ordets vidsträcktaste mening (omkring 17 delstater); är motståndet mot denna reform starkt. Skall den kunna genomföras, inom rimlig tid och utan hårda och vådsamma konflikter, det är för närvarande den mest brännande frågan i amerikansk inrikespolitik. För tillfället bortskymms den frågan av den mera sensationella kampen om presidenturen, men dess vikt, moralisk och politiskt, är allmänt insedd.

De konflikter som omtalats i pressen är av olika art och har lösts på skilda sätt. I regel har de uppstått genom att vita grupper sökt hindra negrerna att begagna sin rätt att sända barnen till skolor som enligt domstolsutslagen och förvaltningsmyndigheternas tillämpningsföreskrifter är öppna för båda raserna. I vissa fall har statsguvernörerna med kraft fullgjort sin plikt att sörja för lagarnas verkställande, och genom användning av militär har de vita demonstranterna tvingats att ge vika; så har skett i Kentucky och Tennessee. I andra stater har den exekutiva ledningen i realiteten stött den gamla ordningen och handlat obetsamt eller tvetydigt; det mest omskrivna fallet är Texas. Oroligheterna har i några fall kulminerat i våld. De våldshandlingar som förekommit har dock hittills varit begränsade; endast ett människoliv synes ha offrats.

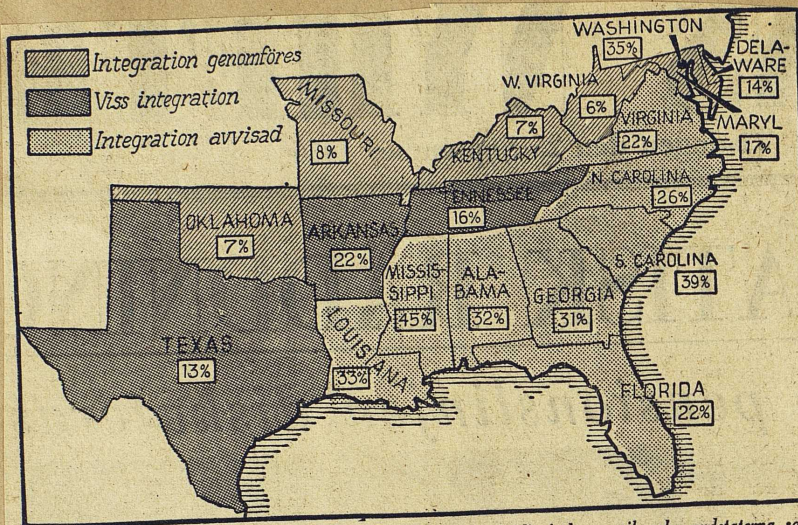
Dessa konflikter är emellertid inte det mest oroande eller

karaktäristiska i situationen. Tvärtom kan det sägas att i de stater där sammanstötningar ägt rum i samband med terminens början desegregationen gjort vissa eller till och med stora framsteg; myndigheterna handlar, om också i en del fall utan tillräcklig energi, i enlighet med högsta domstolens utslag, och likställighetens grundsatser är alltså på marsch. Detta gäller flertalet gränsstater mellan norr och söder från Delaware och Maryland i nordväst till Texas i sydväst, med en relativt ringa negerbefolkning. I några av dessa stater har sedan 1954, då högsta domstolens första stora utslag föll, en väldig förändring genomförts; i exempelvis Maryland, Kentucky och Missouri har desegregation i skolorna i huvudsak skett under dessa år.

Vida svårare är läget i den egentliga Södern, med dess större negerbefolkning. Åtta stater, bland dem de relativt "liberala" Virginia och Nord-Carolina, har inte börjat tillämpa domstolsprincipen, de har tvärtom uttryckligen vägrat att så göra. Man går härvid på skilda linjer: påbjuder segregation, låter skolstyrelserna anvisa barnen platser (vilket i praktiken blir segregation), fråntar skolor som vidtar desegregation statsanslagen för att överlämna dem till formellt privata skolor. Läget är ofta förvirrat och svåröverskådligt; genom en särskild, mönstergillt opartisk publikation, Southern School News, söker en privat organisation följa vad som sker, men det är en sannskyldig labyrint av komplicerade metoder som här möter läsaren. Klart är blott att en sjättedel av unionens stater hittills sagt ett bestämt nej till den högsta unionsdomstolen, vars utslag är bindande för varje amerikansk medborgare och myndighet.

Hurudan är stämningen i de tredskande staterna? Årets val, framför allt primärvalen (kandidatvalen) inom det härskande demokratiska partiet, tyder

på att den vita fronten mot integration hårdnat. I regel har endast kandidater som förklarat sig hålla på segregation blivit uppställda till novembervalet; i flera fall har välkända kongressmän blivit utslagna på grund av att de ansetts alltför moderata. En mera nyanserad bild av opinionen ger publicistiska skildringar. Senast har Robert Penn Warren (författare till "Alla kungens män" och andra romaner) i en liten väsentlig bok, "Segregation", meddelat sina intryck från en resa i Södern. Det är en skakande framställning: av starka fördomar och av människor som grovt utnyttjar dessa fördomar, av samvetslösa och toleranta, som inte vågar trotsa den aggressiva opinionen, av kämpande idealister bland både vita och negrer, av negrer som är

Karta utvisande i vad mån desegregationen i skolorna fortskridit i de amerikanska sydstaterna samt antalet negrer i procent av befolkningen i de olika staterna.

oroliga för att skolkonflikten skall skärpa de allmänna ras-motsättningarna. Warren är självfallet anhängare av total desegregation, men han kommer till slutsatsen att gradualism är ofrånkomlig, att det kommer att ta många år innan reformen blir helt genomförd. Det behövs "en period av ömsesidig uppfostran för vita och svarta".

Vad är att göra? Den ordinarie proceduren är att i varje särskilt fall då domstolsutslaget anses kränkt gå till domstol för att få detta konstaterat genom ett speciellt utslag, som innebär underkännande av den eller den statslagen, det eller det beslutet av en statlig myndig-

het. Omkring ett hundra processer av denna art har igångsatts sedan 1954 års utslag, ofta på initiativ av NAACP (Föreningen för förbättrande av de färgades ställning). Själva processerna tar lång tid, stundom årtal; i värsta fall får man gå den långa vägen från den lägsta statsdomstolen till den högsta unionsdomstolen. Även om domstolarna, vilket hittills i regel varit fallet, lojalt dömer i enlighet med den högsta unionsdomstolens principer och direktiv — enligt vilka desegregation rimligen borde vara genomförd på ett par år — återstår emellertid frågan om verkställighet. I sista hand måste, som alltid, våld kunna tillgri-

pas för att hävda rätten. Men här kan man inte lita på de folkvalda myndigheterna — guvernörerna och statsambetsmännen. Och då det gäller unionsorganens ingripande uppstår dels en rad legala svårigheter och begränsningar, dels en naturlig ovilja mot att begagna unionella trupper för att kväsa styrelsen och opinionen i en delstat.

Av stor betydelse är hur de organ, institutioner och sammanslutningar ställer sig som på religiös, moralisk och politisk grund söker leda nationens åsiktsbildning. Hur står kyrkorna, partierna, föreningarna, tidningarna? Vi återkommer till den frågan.